

institutioni in iis circumstantiis se conformare: ergo potest res illas, vel actiones adhibere, tantum intendendo primævam institutionem, & interim permittere, ut alter purer eas adhiberi juxta secundam institutionem humanam.

Et sic videmus, laicos etiam induere aliquando vestem religiosam, ut se occultent lictoribus, ad necem eos inquirentibus: nec propter ea damnantur Christiani milites, quando in bello utruntur stratagemate, & le vestibus Turearum occulant: vel etiam eorum vexilla (qua non preferunt imagines, vel inscriptions, ab idolorum, aut Machometi cultu inseparabiles) navibus praefigunt: est enim iure gentium notum, utentes ejusmodi stratagemate, non intendere negare fidem, sed le occultare: estque talis simulatio non formalis, sed tantum materialis.

645. Dico 8. Res, & actiones secundi generis (quarum felicitat significatione superstitiosa, vel altera mala, hic & nunc, non est separabilis) nunquam adhiberi possunt ad se occultandum. Prob. Quia res istæ non possunt, saltem in illis circumstantiis, separari à sua significatione primaria falso cultu, earum usus est formalis, aut virtualis professio idololatriæ, aut heresi: ergo. Dixi: *Non possunt separari, saltem in illis circumstantiis;* nam, eti incensio thuris, e. g. possit in aliis circumstantiis adhiberi ob alium finem, e. g. ob sanitatem, vel delectationem odoratus, quo casu non significat idololatricum cultum: id tamen fieri non potest in circumstantiis idoli presentis, & reliquiarum ceremoniarum; unde nunquam in his circumstantiis licet adhiberi potest.

Litera autem, aut imagines idolorum, vestibus afflue, vel delenda sunt, vel faltem, ut ait Gormaz de virt. Theol. n. 867. occultanda: aut alteri studiis cavendum est, ne ullus iis honor deferri videatur; idoli enim pictura, vel inscriptione literarum, idolo, vel Machometi honorifica, non est instituta per se ad tegendum corpus: sed primarij est instituta, ad significandam professionem illius religionis, vel significandum cultum idoli &c. Intellige, si ipso modo pingendi, vel vestem gefandi, observetur modus aliquis religiosus, seu superstitiosus; si enim tales picturae tantum essent apparet, non honorandi idoli causa, sed tantum fabularum gratia, ut aliquando etiam vidi intextas, & pictas in vestibus, seu tunicis lineis, aut bombycinis (a somno apud Germanos nominatis) imagines Jovis, & Junonis, & aliarum antiquarum fabularum, quales etiam afferuntur ex China vestes bombycinæ cum variis figuris: tales vestes, cum non portentur animo colendi eas figuræ, sed tantum varietatis, & elegantiae gracia, non est illicitum, eas portare.

646. Sic etiam non appetat ratio, quare aliquis, quando ex iusta causa se potest occultare, non possit per se fugere, &

præcisè ingredi templum hæreticorum, maxime in Germania, ubi hoc nullo modo censetur signum professionis hæretica. Aliud est, si princeps præcipiter tam ingressum ob symbolum religionis, & ut discernantur Catholicæ ab hæreticis; tunc enim ille ingressus non posset separari ab obedientia, principis decreto prælita, & omnino illicita; etiamque quis adhibetur protestationem, afferendo, se tantum velle obedire principi; nam hæc protestatio effet contraria factio; cum ipsa obedientia effet externa professio hereticis; alias posset quis justus, incensum adolere idolo, id facere cum protestatione, afferendo, se tantum velle obedire: atque sic dicitur decisum à Paulo V. consulato ab Anglis. vide Gormaz de virt. Theol. n. 864.

647. Addo hic, ex Suarezio de fide disp. 14. sec. 3. n. 6. Gormaz de virt. Theol. n. 861. Cardenam in crisi in propos. ab Innoc. XI. damnat. disert. 12. n. 34. & aliis, ad hoc, ut siq̄ debet confiteri suam fidem, debere eum interrogari in particulari; si enim praesentibus multis fidelicibus, tantum generaliter interrogaretur, seu peteretur, ut, si quis fidelis adeset, se proderet, nemo propriè interrogaretur, & nullus teneretur, se prodere. Rursus, ajunt Suarez, & Gormaz ibidem, attendi debere, an interrogatio fiat in odium fidei, an in odium tantum persone, e. g. si quis sciret, sibi à Christiano factam esse injuriam, vel veram, vel apparentem, & nefasit quoniam Christianus est, atque interrogaret aliquem, an Christianus est, non tenetur hic se prodere; quia haec taciturnitas non cederet in injuriam fidei, cuius causa non agitur: item, si hostis gentilium quereret, in essem de exercitu Christianorum, quos impugnat, & sic tantum quereret, ut sciret, an hostis ejus essem, iterum occultatio fidei non cederet in injuriam fidei ex eadem causa.

Gormaz de virt. Theol. n. 851. idem ait de casu, quo vox Christianus apud aliquos significaret, non professore talis fidei, sed hominem pessimum, & inimicum patris acutus videatur, eodem teste, taliter significare apud multos barbaros. Sane apud multos barbaros, idem quandoque sonat Christianus, quod Hispanus, & idem barbari Hispanos, tanquam oppresores sue libertatis, pessime oderunt: in tali casu, ait Gormaz, non tenetur quis, se Christianum confiteri; quia non interrogatur propriè de fide, sed de moribus, vel potius de sua natione. Attendendum tamen semper, ne quis contemptus fidei adesse possit. Addo, Cardenam cit. disert 12. n. 37. recte adverte, quod potest contingere, ut interroganti, non in odium fidei, sed ob alium finem; tamen quis teneatur respondere, e. g. si princeps ex fine honesto veller fecire, quot haberet subditos Catholicos, in tali casu, si Petrus interrogatus taceret, præberet signum negatæ fidei. Consentit Gormaz de virt. Theol. n. 891.

648. Dico 9. Præter dictam obligacionem profitenda fidei per se, seu quasi ex na-

tura rei, datur etiam obligatio, eam profendi ex jure positivo. Sic vi Tridentini fess. 24. de reform. c. 12. tenetur clerici, ad beneficia curata, vel canonicatum, aut dignitatem in Ecclesiæ cathedralibus promoti, professionem fidei, intra duos faltiem menses à sua promotione, facere; alias, ut decernit Concilium, *fructus non faciant suos.* Idem tenetur clericæ Pralati in prima synodo post suam promotionem. Item Pius V. in Bulla *In sacra sancta*, obligat ad professionem fidei faciendum omnes doctores, magistratus, & regentes, ac professores cuiusvis facultatis (live clerici, live laici sint) in quibusvis universitatibus, aut gymnausiis publicis: & in eos, qui non facientes hanc professionem fidei tamen promovent, ad tale officium, vel gradum, statuit excommunicationem late lenientia, sicut & in ipsis promovitis, ut vult Manuel, alias tamen hos posteriores ab excommunicatione liberantur. Ceterum Gormaz de virt. Theol. n. 869. & Sanchez l. 2. in decalog. c. 5. n. 4. notant, hoc decretum Pii V. & forte etiam Pii IV. seu Tridentini, non ubique esse receptum; unde consuenda est conservatio regionum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

649. Ob. 1. contra 1. conclusionem O. B. 1. contra 1. conclusionem ex hereticis Priscillianis. Fides consummatur in corde: exterior autem ejus confessio est tantum necessaria propter homines: atqui ad hanc faciendum tantum propter homines, non tenetur quis cum tanto periculo: ergo. Confr. Nos tenetur homo semper confiteri exterius fidem, quandocunque interrogatur: sed sic nunquam posset, cam occultare: ergo. Resp. neg. ant. etiæ enim aliquid facit, quod juxta omnes necessarij quandam significationem aliquius rei sibi inseparabiliter annexam habet, confitetur, eam rem velle significare: cum ergo hoc nolit, formaliter simulat. Nec sufficit, privata intentione rem illam a significatione communi separare; nam prævalet institutio communis; alias posset quis etiam licet verbis uti, ita, ut non intendet significationem communem, sed aliam privatam intentionem substituat: & sic tolleretur omne mendacium. Aliud est, si res, vel actio, habet alium primarium finem, qui intendetur, & alium, qui tantum secundarij ei à lege humana adjictrit: que lex, cum non obliget in tanto periculo, non inseparabiliter cum finem annexit: & habet tunc se res, ferè sic ut verba aquivoca, vel amphibologica, de quibus dictum est n. 58. & seq.

650. Ob. 2. contra 2. conclusionem. Licitè possunt adhiberi, ex gravi causa, ad occultandum fidem, tunc peccoris, genuflexio, thurificatio, coram idolo &c. ergo licet simulare fallam religionem. prob. ant. S. Hieronymus, prefatim epist. 89. ad S. Augustinum, supponit, ceremonias legis veteris, circumcisionem, & similes, ab initio mortis Christi, non tantum fuisse mortuas, sed mortiferas (nam eas observa-

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

re, ait, esse in Cherinti, & Ebionis, seu Hæbonis, hærelin incidere) & nihilominus ait, Apostolos sine peccato eas quandoque adhibuisse: non ex intentione cultus, sed per prudentem simulationem: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. cons. Sententiam S. Hieronymi communissimè deferunt Theologi, & adhærent S. Augustino, hac in parte contrario. Itaque ceremonia illæ, etiæ ab initio mortis Christi fuerint mortuae, hoc est, private suâ quasi vitâ, seu efficacia, ita, ut non amplius potuerit in eis ponî spes salvatoris, tamen nondum erant mortificæ, seu graviter prohibite, aut peccaminio fa-

ctus. Unde poterant ex ceremoniæ adhuc per aliquod tempus (quod tamen ab autoribus variè extenditur, aut refringitur, & incertum est) sine peccato, absque simulatione adhiberi. At longè alter se habent actiones superioris dictæ, quæ semper sunt mortificæ, ex prima institutione sua. Illa S. Hieronymi sententia probabilis esse non potest, nisi explicetur hoc modo, scilicet, eas ceremonias fuisse quidem per se graviter prohibitas, tamen cum permissione, eas ad tempus adhibendi, in certis circumstantiis, quasi nulliter, & ex iusta causa: at talis permissione non datur circa actiones supra dictas.

651. Dices. Iussum harum actionum est tantum simulatio materialis: ergo aliquando est licitus. Resp. neg. ant. Cum actiones istæ separari non possint a primaria sua institutione, usu, ac significatione, certè simulatio ista formalis est; alias enim nulla unquam daretur simulatio formalis. Certè, qui aliquid facit, quod juxta omnes necessarij quandam significationem aliquius rei sibi inseparabiliter annexam habet, confitetur, eam rem velle significare: cum ergo hoc nolit, formaliter simulat. Nec sufficit, privata intentione rem illam a significatione communi separare; nam prævalet institutio communis; alias posset quis etiam licet verbis uti, ita, ut non intendet significationem communem, sed aliam privatam intentionem substituat: & sic tolleretur omne mendacium. Aliud est, si res, vel actio, habet alium primarium finem, qui intendetur, & alium, qui tantum secundarij ei à lege humana adjictrit: que lex, cum non obliget in tanto periculo, non inseparabiliter cum finem annexit: & habet tunc se res, ferè sic ut verba aquivoca, vel amphibologica, de quibus dictum est n. 58. & seq.

652. Ob. 3. Jehu rex Israël, ut habetur 4. Reg. 10. v. 18. simulavit, se velle sacrificare idolo Baalis, ut hæc simulatione congregaret omnes ejus prophetas, & sacrificulos, quos posset omnes occidit: & propterea laudatus est ibidem, 30. à DEO: ergo simulatio falsæ religionis est licita. Confr. 4. Reg. 5. Naaman Syrus, jam conversus ad verum DEUM, perit tamen ab Eliseo licentiam adorandi cum rege suo, in templo Remmon falso DEI: & Eliseus respondit v. 19. *Vade in pace:* quod fuit, ei dare licentiam: ergo licita est simulatio adoracionis per genuflexionem &c. Resp. dist. ant.

laudatur à DEO simulatio regis Jehu. neg. ant. occisio poparum, & pseudoprophetarum. cone. ant. & neg. conf. Et haec est aperta sententia S. Augustini *contra mendacium c. 2.* hinc non dicitur: *4. Reg. 10. v. 30.* Quia bene locutus es: sed: *Quis studiosus egisti.* Addit Suarez de fide *disp. 14. sec. 4. n. 9.* sapè Scripturam probare intentionem operantis, quamvis hic in facto, vel electione mediū erret.

653. Ad confir. Resp. cum communissima omnium interpretum. Naaman non petiū licentiam adorandi idoli, sed tantum adorandi in templo, hoc est, ut græca vox significat, se incurvandi, aut procumbendi, seu genuflexendi, non in gratiam idoli, sed in gratiam regis, qui, cum pro gentis more inniteret super manum Naamani, principis milicis, non poterat se incurvare, nec genuflexere coram idolo, nisi etiam Naaman se incurvasset; unde genuflexio Naamani non erat adoratio idoli, sed tantum exhibitio politici ministerii: quod ministerium Naaman regi etiam extra templum exhibebat, ex suo officio valde honorifico, sufficiendi regem, volentem se inclinare super illum.

Neque haec genuflexio erat simulatio adoracionis, nec actio ex se malo, etiam si forte adstantes decipi potuerint, rati etiam Naamanum una cum rege adorare idolum: quæ tamē deceptio ex iusta causa permittere, de se spargi in sua præsencia; nam haec ratione fidem erubescabant: certè occasione nam dabant, præsumendi de fe, quod confessionem fidei non fecerint, extimore, vel erubescencia. Quidquid de hoc sit (nam potuit uterque modus accipiendo libellos, pro varietate personarum fuisse adhibitus) hic causas est longe alias, quam præcisæ causæ fuge, aut occultationis.

654. Ob. 5. contra 7. conclusionem ex Tertulliano *l. de fuga. in persecuzione c. 3. & seq.* Persecutio provenit ex ordinatione, vel permissione providentia Divina: sed non licet homini, niti contra providentiam Divinam: ergo nequicunque fugere persecutionem. Confir. 1. Apostoli peccarunt fugiendo a Christo in monte oliveti: ergo. Confir. 2. Ille, qui ex quadriginta martyribus fugit, graviter peccavit: ergo. Confir. 3. Libellatici in primitiva Ecclesia etiam censabantur, pessime se gessisse: ergo & fugientes. Resp. retrorq. argum. ergo nec libellic fugere tempore pessis, aut bellis; nam & ita proveniunt, ex ordinatione, vel permissione DEI: dicere autem, non esse licitum fugere pessem, est prorsus ridiculum. Informa neg. conf.

Vitium syllologismi objecti cuique patet: non tantum sunt quatuor, sed quinque etiam termini in eo. Non nititur ille contra providentiam Divinam, qui diligentiam adhibet, servandi se a malis: immo hoc ipsum est consonum providentiae Divinæ, qua vult, ut a multis malis nos

non

modo meliori servemus. Ad 1. confir. om̄. ant. neg. conf. Apostoli, ut ait Suarez de fide *disp. 14. sec. 3. n. 13.* peccare potuerunt per accidentis, si id fecerunt cum scandalis, vel dubia fide: & forte aliquid tale Christus Dominus innuire voluit iis verbis: *Omnis vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Matth. 26. v. 31.* Hoc tamen, ut ibidem ait Eximus, affirmare non possumus: neutiquam autem peccarunt Apostoli ratione fuga, in se præcisæ spectata.

655. Ad 2. confir. neg. conf. illi enim focus martyrum tunc tenebatur fidem confiteri, & per discessum suum virtualiter eam negavit, exhibendo signum, à tyronno ad fidem negantiam prescriptum. Ad 3. confirm. neg. conf. *Libellatici ex Spondano ad ann. Christi 233. n. 6.* erant illi, qui Christum publicè negare erubescentes, privatum id, vel per se, vel per alios, suo nomine fecerunt, & à magistratibus libellos securitatis impetrarunt, ne in ipsis amplius, publicè praesertim, inquiretur, & pro huicmodi dispensatione pecunias solverunt. Malderus in *2. 2. q. 3. art. 2.* adducunt verba S. Cypriani, purat, eos, nec publicè, nec privatum, Christum negat: magistratus tamen accepta pecunia libellis editis fuisse de ipsis testatos, quod Christum negaverint: quam tamen famam non potuerunt permittere, de se spargi in sua præsencia; nam haec ratione fidem erubescabant: certè occasione nam dabant, præsumendi de fe, quod confessionem fidei non fecerint, extimore, vel erubescencia. Quidquid de hoc sit (nam potuit uterque modus accipiendo libellos, pro varietate personarum fuisse adhibitus) hic causas est longe alias, quam præcisæ causæ fuge, aut occultationis.

656. Ob. 5. contra 7. conclusionem. Occultare fidem rebus, aut factis, explicatis *n. 644.* est eam occultare mentiendo: hoc nunquam est licitum: ergo. prob. ma. fidelis utens vestibus, quæ solis infidelibus sunt usitate, facit, quantum est in se, ut reputetur infidelis, e. g. Turca: ergo commitit reale mendacium; nam ex S. Thoma *2. 2. q. 111. a. 1. in corp.* non tantum verbis, sed etiam rebus, mendacium committitur. Confir. Si tunc non comitteretur mendacium, licet etiam absque causa iis vestibus uti: hoc est falsum: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. dist. ant. fidelis utens iis vestibus facit, quantum est in se, ut reputetur infidelis, hoc est, facit id positivè, atque in casu, in quo non habet justam causam se occultandi. neg. ant. facit id permissive tantum, & quando habet justam causam se occultandi. conc. ant. & neg. conf.

Ratio est: quia, quando justa causa solvit aliquem obligatione legis humanae, non tenetur amplius intendere institutionem secundariam rerum: sed sufficit, si intendat primariam: cùmque videatur communius receptum, ut in similibus occasionibus uti liceat ejusmodi industria, vel quasi stratagemate, potest quis permettere aliorum deceptionem: hinc deceptionem illam

non causat, nisi per accidens: nec facit, quantum est ex se, ut reputetur infidelis, sed tantum permittit eam opinionem. Ad confir. neg. ant. Ut jam diximus *n. 79.* non licet gratis absque causa id facere, ex quo moraliter sequitur aliorum deceptio quod, tum in aliis, tum maximè in hac materia verum est; videtur enim etiam pertinere ad honorem fidei, ut non sine causa aliquis ita se gerat, ut infidelis possit reputari.

Dices. Plures sum vestes, quæ assumentur specialiter ab infidelibus, tanquam ipsi propriæ, ut constat experientia: aqui nulla causa potest esse licite istis utendi ad se occultandum: ergo. prob. mi. nulli potest esse causa sufficiens ad assumendum signum infidelitatis: ergo. Confir. Tale signum equiparatur verbo, quo quis diceret, id est e. g. Turcam: ergo. Resp. dist. mi. nulla causa potest esse iis utendi, si proprietas illa non sit separabilis in ulla circumstantiis. conc. mi. si sit separabilis, neg. mi. & conf. Diximus jam, vestes habere duplicem institutionem: primariam, seu primavam ex rei natura: & secundariam ex lege humana, atque hanc non esse inseparabilem in omnibus circumstantiis.

Si tamen vestis aliqua esset, ex primavâ sua institutione, præcisæ intenta ad cultum idolatricum, e. g. corona ex idolis, vel similis actio, e. g. gelatio idoli in manu, vel fronde, utique licita non foret, ut jam diximus *n. 645.* ubi etiam egimus de ueste, cui idolum apparet &c. ad prob. dist. ant. si illa res, quæ ex institutione secundariâ est tale signum, adhibetur in circumstantiis, in quibus non separatur illa significatio, conc. ant. si ea res adhibetur in aliis circumstantiis. neg. ant. & conf. Sic aliud utique est, portare vestem religiosam: aliud dicere verbis, scilicet religiosum. Nec dicas, usum vestis, proprie infidelium, esse inseparabilem à significatio infidelitatis; nam, licet hoc dic possit de quibusdam, de quibus modo diximus, e. g. de corona ex idolis compositum: at id dici non potest de omnibus vestibus, e. g. de communis regime Turcico capitis: sicut nec de ueste religiosorum.

DISPUTATIO V.

De Proprietatibus Actus Fidei.

657. *H*ac disputatione agendum de certitudine actus fidei, itemque de ejusdem, ac habitu supernaturali: quæ occasione etiam tractabimus de supernaturaliitate aliorum actuum, & habituum, tum intellectus, tum voluntatis, ad actum fidei prærequisitorum, ut sic penitus noscatur natura, seu essentia, tum ipsius actus fidei, tum principiorum, ad eum elicendum necessariorum. Quid certudo, & quotuplex sit, jam diximus *n. 509* unde tantum est opus, ibi dicta huc applicare. Supernaturalitatem, quantum ad has conclusiones rite

QUÆSTIO I.
De Certitudine Actus Fidei.

ARTICULUS I.

An. & quād certus sit Actus Fidei Theologicæ.

658. *D*ico. Actus fidei Theologicæ est essentialiter verus, nec potest esse falso. ita omnes Catholici. Prob. Actus fidei Theologicæ debet intrinsecè niti motivo, seu obiecto formaliter Divinum, id est, testimonio DEI, ut probatum *n. 38.* sed testimonium DEI est essentialiter verum, ut frater probatum *n. 52. & 53.* ergo actus fidei Theologicæ debet intrinsecè niti obiecto essentialiter vero: consequenter debet etiam ipse esse essentialiter verus, nec potest esse falso. Confir. 1. Charitas Theologicæ necessariò debet pro obiecto formaliter habere bonitatem Divinam realiter talis, & non tantum apparenter tales, (sicut etiam spes Theologicæ verum DEUM possidendum) alia posset quis amando super omnia fallum DEUM justificari; cum actus verus charitatis Theologicæ justificet, quod est absurdissimum: ergo etiam fides Theologicæ debet habere pro obiecto formaliter testimonium DEI realiter tales, & non tantum apparenter tales. Confir. 2. Actus spes, & actus charitatis Theologicæ, tendunt in obiectum Divinum, ut proposutum per actum fidei: ergo, si illi non possunt, tendere in obiectum tantum apparenter Divinum, neque fides poterit proponere obiectum tantum apparenter Divinum; conteruerit neque poterit tali niti.

659. Prob. conclusio 2. Habitus fidei est velut instrumentum Spiritus S., per quod hic iuvat intellectum ad assentum: ergo debet esse proportionatus veritati Spiritus S. consequenter non potest influere in actum falsum. Confir. Actus fidei, est supernaturalis, ut probabimus infra *n. 650.* atqui omnis actus supernaturalis principaliter attribuitur DEO, ut docet Apostolus *1. Corinthus. 15. v. 10.* dicens: *Non ego autem, sed gratia DEI mecum:* quod idem docet Tridentinum *sess. 6. c. 16.* ubi ait de DEO: *Cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum vestis esse merita, que sunt ipsius dona: ex quibus habetur, merita nostra (inter quæ etiam est actus fidei) alia supernaturalia dona DEI:* ergo etiam attribuitur principaliter DEO actus fidei: sed actus falsus DEO tribui non potest: ergo.

660. Dico 2. Actus fidei est omnino certus

A a 2

certus. ita rursum omnes Catholicos. Prob. Ut diximus n. 509. triplex est certitudo, & qualibet competit actu fidei: ergo est omnino certus. prob. ant. In primis actus fidei est certus certitudine objectiva; quia est verus, seu conformis objecto. 2. Etiam est certus certitudine formalis; quia est essentialiter verus, seu essentialiter exigens, objectum ita se habere, prout ipse affirmat, ut patet ex probacionibus prima conclusio- nis. 3. Etiam est certus certitudine adhesionis; quia per actum fidei intellectus adhaeret firmissime objecto, ita, ut excludat omne dubium; esset enim utique gravis irreverentia, si de veritate testimonii Divini dubitaremus; unde C. Dubius i. de hereticis. dicitur: *Dubius in fido infidelis est.* Quando autem aliquando aliqui, etiam pri- putant, se non firmissime adhaerere ob- jecto revelato, sed dubitare, saltē indelibera- tate, dum credunt, non habent dubium stricte dictum, etiam indeliberaliter, sive ve- ram vacillationem intellectus, eo instanti, quo fidem elicunt, ut diximus. n. 505, sed tantum habent aliquos motus phantasias, aut potentias apprehensionis, quibus quasi appre- headunt, se dubitare.

661. Dico 3. Actus fidei est certior quovis actu naturali, etiam metaphysice evidente. ita omnes, qui non faciunt qua- stionem de v. c., & non accipiunt in alio sensu hunc terminum *certitudo*. Loquor autem hic, non de certitudine precise ob- jectiva, qua non videtur esse aliud, quam buxi aequalitas, aut conformitas cum objec- to, seu recipia veritas formalis actus; nam haec non videtur capere magis, & minus, sed stare in indubibili; licet enim unum possit esse magis falsum, quam alterum, non potest, strictè loquendo, unum esse magis ve- rum, quam alterum: sicut, licet una linea possit esse magis curva, vel inaequalis recta, quam altera, non potest tamen, strictè, & ma- thematicè loquendo, una esse magis re- ctæ, quam altera: nec magis aequalis, quam altera. Quare præscindendo à certitudine tantum objectiva, loquimur nunc de certi- tudine formalis, & subjectiva, seu adhesio- nis.

662. Prob. conclusio. Ille actus est cer- tior certitudine formalis, qui nititur firmo- re motivo, & magis cum veritate connexo: atqui actus fidei, immediate nixus Divina veritate (qua est magis connexa cum ve- ritate, quam omne lumen naturale creatum, quo nititur actus metaphysice evidens) ni- titur firmore motivo: ergo. ma. videtur patere ex acceptione vocis *certitudo*; hoc enim intelligitur per certitudinem forma- lem: & actus, qui nititur motivo, magis exigeat veritatem, etiam magis eam exi- git, quam alius actus, qui nititur tantum motivo minis exigente veritatem. Prob. etiam mi. ad discernendum, quodnam moti- tum ex duobus, essentialiter certis, sit magis connexus cum veritate, non habe- mus aliud medium, quam comparare ea per hypotheses impossibilis (nam nec motivum

veritatis Divinae, nec evidenter natura- lis metaphysicae, potest in illa hypothesi possibili à veritate deficere) & videre, quodnam prius à veritate deficeret, si aliquod ex iis deficeret deberet: sed utique quodlibet lumen tantum naturale, quantumvis evi- dens, cito à veritate deficeret, quam veri- tatis Divinae: ergo.

Confr. Eti impossibile sit, creaturam aliquam impossibile esse, tamen magis im- possibile est, DEUM impossibile esse (nam necessitas creature non est per statum, sed per alienationem: necessitas autem DEI est per statum: rursum creature, si ponatur, habet omnia sua, non à se, sed ab alio: DEUS habet omnia sua à se, adeoque magis impossibile est, hunc esse Chinaram, quam creaturam) ergo etiam magis im- possibile est, falsum esse actum, qui nititur infallibili- tate Divina, quam qui nititur infallibili- tate creatura: sed actus fidei nititur infallibili- tate Divina: actus evidens nititur tantum infallibilitate creatura: ergo.

663. Prob. etiam conclusio de certi- tudine adhesionis. Ille actus est certior cer- titudine adhesionis, per quem intellectus fir- mis adhaeret objecto: atqui firmius adhaeret per actum fidei objectis revelatis, quam per quolibet actum scientificum objectis demonstratis: ergo. ma. est definitio, mi. prob. iterum recurringe ad hypothesim im- possibilis; si enim intellectus deberet des- rerere aliquod objectum, cito deseretur ob- jectum scitum, quam creditum: & sic intel- ligi debet illud Apostoli ad Galatas 1. v. 8. *Licet nos, aut Angelus de celo, evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit:* quasi dicetur: Licet Angelus beatus non possit falsum loqui, tamen si per impossibile illi aliquid loqueretur, quod non esset conforme revelationi, quam ego vobis tradidi, non ei credatis, sed habeatis eum, tanquam excommunicatum: & si re- velationem DEI preferatis etiam dicto An- gelico.

664. Ex quo tamen, sicut non sequitur, nos ullatenus dubitare de dicto Ange- lico (nam, quod tantum in suppositione impossibili fieri deberet, utique non fundat ullum dubium) sic neque sequitur, nos du- bitare de veritate actuum naturaliter evi- dentium: sicut etiam, si pater dicat: si de- berem unum filium perdere, malem perde- re Titum, quam Cajum: non sequitur, quod actu velit perdere Titum. Quando autem motivum naturale potest à veritate deficere, tunc, licet ratio naturalis non ad- vertat, id huc, & nunc deficere, si tamen id doceat testimonium Divinum, ratio- nem captivamus in hujus obsequio. Et sic citius negamus assentum vitiū, & gu- stui, qui dicent, in Eucharistia adde- panem, & vinum, quam revelationi DEI di- centi, tantum adesse accidentia: sic ob re- velationem contrariam non extendimus ad Personas Divinas illud principium: *Quæcumque sunt eadem uni tertio, sunt eadem in- ter se:* eti videatur intellectus valde incli- nari

nari ad existimandum, illud principium eti- am ad istas extendi.

665. Hanc adhesionem firmissimam fi- dei ad objecta revelata, super omnem adha- sionem ad lumen naturale, paucim adstruunt, & exigunt SS. Patres. S. Basilis in psal. 115. ait: *Fides supra rationales methodos ani- mam ad assensum trahens. S. Chrysostomus homil. 21. in c. 11. ad Hebr. sub finem ex- plicans illud: Est autem fides... argumentum non apparentium: ait: Nequeruntur, si de iis, que non cadunt sub aspectum, non apertius fuerit quispiam persuasus, quam de iis, que- videtur, potest esse fides.* Richardus à S. Victore l. 1. de Trinit. c. 2. *Quotquot ve- raciter fideles sumus, nihil certius, nihil constantius tenemus, quam, quod fide appre- hendimus.* Huc etiam videtur resipexisse S. Petrus ep. 2. c. 1. v. 19, dicens: *Habemus firmiores propheticum sermonem &c.*

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

666. Ob. 1. contra 1. conclusionem, Judai, qui ante Christi na- tivitatem crediderunt, eum ven- turum potuerunt etiam post eius nativitatem, quando istam nondum sciverunt, eundem adhuc credere venturum, & non- dum praesentem: ergo actus fidei potuit esse falsus. Confr. Actus fidei circa praesentiam Christi in hostia consecrata potest esse falsus; quia potest hostia non sufficere consecrata: ergo. Resp. neg. ant. nam Judai, etiam ante ad- ventum Christi, credebant eum venturum tempore à prophetis prædicto: nec licet ibi aliquod tempus designare, in quod fer- retur actus fidei, nisi quod clare significa- tur per revelationem, seu prophetiam; unde quando post Christi nativitatem Judai affirmarunt, tempus illud nondum tran- sissee, id faciebant, non ex fide, aut re- velatione Divina vera, sed ex conjectura hu- mana falsa.

Si tamen velles urgere, quod saltem, dum loquebantur prophetæ, poterant Ju- dai fide Divina credere, tempus præteri- tum, vel etiam cunc præfens, nondum el- se coexistens nativitatí Christi. Resp. hoc semper etiam postea verum mansisse: & semper postea adhuc credi; nam semper verum est, & erit, eo tempore, quo prophetabat. e. g. Iaías, Christum nondum natum suis- se: si autem, vel per possibile, vel impos- sibile, redderetur aliquod objectum materia- le fidei non amplius existens, actus fidei, non posset, illud deinceps affirmare existens pro alio tempore, ut sufficienter probant nostraræ rationes. Ad confirm. neg. suppo- situm ant. Non potest elici, ordinari sal- tem, actus fidei de praesentia Christi in par- ticulari hostia: si autem eliceretur, non posset ea hostia non esse consecrata. vide n. 508.

667. Ob. 2. Virtutes morales possunt

amplecti honestatem tantum apparentem: ergo etiam actus fidei potest affirmare verum tantum apparentem, adeoque esse falsus. ant. prob. virtuosè quis largitur elemosynam factio pauperi: ergo. Confr. Prudentia, quæ est virtus intellectualis, potest dictare, tali factio pauperi dandam esse elemosynam: ergo etiam virtutes intellectuales possunt ten- der in falso, adeoque etiam fides. Resp. 1. neg. ant. ad prob. conc. ant. neg. conf. Aliud est factio pauperi, aliud est factio ho- nestas; licet enim in tali casu paupertas sit factio, honestas tamen est vera; nam revera honestum est, dare elemosynam illi, qui appetit esse pauper; si enim homines debe- rent semper esse revera certi de paupertate aliorum, sapientia retraherentur ab elemo- syna danda.

Aliud est, quod forte aliquando mo- tivum formale quo talis virtus possit esse tantum apparent, e. g. respectu miltericor- diae paupertas facta: vel respectu iustitia debiti tantum apparent, quod tamen move- vet ad solutionem. At, cùm hoc virtus non amplectatur, sed tantum presupponat, nihil inde sequitur absurdum. Sunt tamen Theologi, qui dicunt, objectum etiam for- male quo virtutum moralium, esse semper bonum verum, & non tantum apparent: quanquam situd, huc & nunc, e. g. in casu factio pauperis, non per actum directum, sed quasi per reflexum, attingatur, ita, ut dans elemosynam pauperi factio, moveatur à ve- ra paupertate, & solvens debitum creditori, tantum apparet tali, moveatur à ve- ro iure: qua de re videatur Gormaz de viri. Theol. n. 815. Mihi non videtur, opus es- se isto responso; puto enim, esse verisimili- ham honestatem in eo actu, quo quis vult dare, aut dat elemosynam pauperi, factio quidem, sed prudenter judicato tali: & idem dico de solutione debiti, facta creditori tan- tum apparet tali: qua ratione saltem ob- jectum formale quod virtutum moralium est semper bonum verum, quod sufficit, quidquid sit de objecto formalis quo.

668. Resp. 2. om. ant. neg. conf. nam, etiam virtus moralis amplectetur ho- nestatem tantum apparentem, non ideo pos- set fides amplecti revelationem tantum ap- parentem; nam, licet non desint Theologi, qui dicant, objectum virtutum moralium non necessariè esse bonum in se, sed tantum bonum prudenter tale existimat: non ta- men potest inde inferri, quod etiam virtu- tum intellectualem, inter quas est fides, ob- jectum, sit tantum verum prudenter existi- tam; alias enim virtutes intellectuales non differunt ab habitibus opinativis; unde ob- jectum virtutum intellectualium est verum re ipsa tale: & vel Logici jam cum Arito- tele dicunt, virtutem intellectualem, esse eam, per quam anima semper verum di- cit.

Resp. 3. iterum om. ant. neg. conf. nam, eti honestas illa creata, quam virtu- tes morales habent pro objecto formalis quod, esset tantum apparentes, & re ipsa fal- sa,

sa, tamen objectum formale quod virtutum Theologicarum non potest esse tantum apparet Divinum, sed debet esse reveratale; ait enim S. Thomas 1. 2. q. 68. a. 8. in corp. *Virtutes quidem Theologicae sunt, quibus mens humana DEO conjugitur: utique autem mens humana conjungitur DEO vero, & non tantum apparet tali; alias admitti debent absurdia, n. 68. allata; unde exente Angelici non possunt virtutes Theologicae (inter quas etiam est fides) ferri in aliquid, quod tantum est apparet, & non recipi Divinum: quod autem est recipi Divinum, est necessariò verum: ergo.*

Addunt hic aliqui, etiam habitum pia affectionis (qui, licet entitativè sit moralis, terminativè tamen est Theologicus) non posse elicere suum actum, nisi detur revelatio Divina verè talis. Saltem hoc est certum, quod, nisi detur verè revelatio Divina, non possit pia affectio elicere imperium effectivè efficax (non enim potest sequi tunc effectus, seu actus fidei) quidquid sit de imperio affectivè efficaci. Ad confirm. neg. conf. Prudentia non dicit, hunc esse pauperem, quod est falsum: sed tantum dicat, huic, qui apparet pauper, in his ipsius circumstantiis paupertatis apparet exstantis, rationabiliter dandum esse eleemosynam, quod est omnino verum.

669. Ob. 3. contra 3. conclusionem. S. Thomas 2. 2. q. 4. a. 8. in corp. ait, scientiam esse certitudinem quoad nos, seu ex parte subjecti, quam sit fides: ergo fides tantum est certior ratione pia affectionis. Confirm. Idem Angelicus q. 14. de veritate a. 1. in corp. ait: *Intellectus creditus est captivatus; quia tenetur terminis alienis, & non propriis. inde etiam est, quod in credente possit insurgeare motus de contrario hujus, quod firmissime tenet, quamvis non intelligenter, vel scienter: ergo, cum scientia excludat motum de contrario, seu motum dubitationis, est certior.* Resp. neg. conf. S. Doctor exprest̄ ibi dicit, fidem simpliciter esse certiorem, ratione cause, seu motivi, scilicet revelationis: per certitudinem autem quoad nos, vel ex parte subjecti, intelligit tantum proportionem objecti cum subiecto; nam ait, id etiam dici certius, quod plenius consequitur intellectus, hoc est, quod magis est aptum capiti intellectus: qua in acceptione certitudinis hic non loquimur; utique enim admissimus, mysteria fidei magis esse supra captum nostrum, quam objecta scientia naturalis.

Ad confir. neg. conf. Ex eo, quod antecedenter, & consequenter ad actum fidei, possibles sint motus dubitationis, vel etiam compotissimales cum ipso actu aliqui motus phantasie, aut potentiae apprehensione, quasi dubitatione, circa objecta fidei, sequitur tantum, actum fidei esse magis obscurum: adeoque ad hunc non rapi intellectum evidentiā terminorum, que est terminus proprius intellectus: sed moveri imperio vo-

luntatis, quod imperium est terminus alienus, seu proveniens ab alia potentia, qua intellectum in captivitatem redigit. Quod autem intellectus possit firmius adhaerere obscuris, quam claris, id habet supernaturaliter ex viribus gratiae, & ex altiori, ac digniori motivo; unde S. Thomas in 3. diff. 23. q. 2. art. 2. *quasi in corp. ait de objecto fidei: Est veritas prima, sive DEUS, cui creditur, que habet maiorem firmitatem, quam lumen intellectus humani, in quo conspicuntur principia, vel ratio humana. Secundum quam conclusiones in principia resolvuntur: & ideo fides habet maiorem certitudinem, quam in forma- litatem adhesionis, quam sit certitudo scien- tia, vel intellectus, quamvis in scientia, & intellectu, sit major evidentiā eorum, quibus assentitur.*

670. Ob. 4. Actus evidens non potest esse, nec per absolutam Dei potentiam falso: ergo non est minus certus, quam actus fidei. Confir. Intellectus non potest firmius adhaerere e. g. mysterio SS. Trinitatis, quam huic veritati: *Totum est maior sua parte: imo huic firmius adhaeret: ergo.* Resp. neg. conf. quia falso certitudo formalis, & subjectiva est major; hec enim non stat tantum in veritate, sed in ipso motivo, magis cum veritate conexo, itemque in adhesione intellectus, ut explicatum n. 661. & seq. Ad confirm. neg. ant. etiū enim, ceteris paribus, magis adhaeramus claritatem propositi: atamen hic cetera non sunt paria; quia dignitas testimonii Divini longissime excedit omnia motiva naturalia: & sic etiam respondeat S. Thomas 2. 2. q. 4. art. 8. ad 2. & certe firmius adhaeremus mysterio SS. Trinitatis, quam principio: *Quocunque sunt ea- dem uni tertio, sunt eadem inter se: quod non minus est evidens, quam illud: Totum est maior sua parte. Imo firmius etiam adhaeremus illi mysterio, quam huic ipsi principio: Totum est maior sua parte: credimus enim, totam SS. Trinitatem non esse aliquid maior qualibet persona. Si dicas, Personas non esse partes SS. Trinitatis.* Resp. hoc ipsum ex fide tantum, non autem ex ratione naturali haberi: verbo, si verè fideles sumus, etiam parati semper sumus, relinquere quocunque nobis vīam evidentiam naturalē, si DEUS aliud reveleret.

671. Dices. Illi objecto firmius adhaeret intellectus, cui etiam adhaeret post actum jam elicitem, ratione specierum ab ipso relictarum, seu ratione effectus, quam, cui tantum adhaeret durante actu: atqui priori ratione adhaeret intellectus objecto, per evidentiā naturalem cognito: posteriori ve- rō ratione adhaeret objecto, per actum fidei cognito: ergo. Resp. neg. ma. sed intellectus firmius adhaeret illi objecto, circa quod elicit talium actum, quo præ omnibus aliis adhaeret, ita, ut, si possibile esset, quod unum objectum opponeret alteri, citius hoc deserteret, quam illud: atqui intellectus citius deserteret objectum cuiusvis scientia, quam fidei, ut dictum n. 663. Quod autem intel-

intellectus objecto evidenti adhaerat adhuc etiam postea, ratione effectus, non habetur à certitudine appetitiva, seu adhaeriva, sed ab evidentiā, seu claritate, ut dictum n. 505.

672. Ob. 5. Scientia Beatorum, seu visio beatifica, est certior fidei: atqui non est certior ratione motivi; utraque enim habet pro motivo veritatem Divinam: ergo ratione modi tendendi in DEUM: ergo, cum etiam scientia habeat meliorem modum tendendi, scilicet clariorem, quam actus fidei, ista etiam erit certior. Resp. 1. neg. min. nam, ut diximus n. 465. visio beatifica attingit DEUM absque adminicula revelationis creatæ; unde habet motivum purius; quia purè Divinum. Resp. 2. neg. ultimam. conf. Beatus enim videt veritatem Divinam per visionem beatificam, dum viator eam tantum per fidem audit: ceteris autem paribus, secundum est aliquo modo visio, quam auditio; unde visio beatifica, cum habeat totum id, quod habet fidis, & adhuc aliquid amplius, merito dicuntur certior fidei. At in scientia humana, & fide Divina, cetera non sunt paria: sed motivia scientia sunt nimis quantum inferiora: qui defectus non potest compensari per claritatem; nec enim excessus infinitus veritatis Divina, super omnem creatam veritatem, adaequare potest per claritatem tantum creatam.

673. Ob. 6. Potest idem actus esse simul actus fidei, & scientia, hoc est, niti motivio fidei, seu revelatione, & motivio scientia, seu ratione naturali evidente: talis actus fidei non est certior scientia; quia non est certior seipso: ergo nullus actus fidei est certior scientia; quia actus fidei omnes sunt ejusdem speciei. Resp. 1. neg. ma. vel potius eius supponit, quod talis actus est actus fidei; nam, licet omittatur esse possibilis actus, nixus talis duplice motivo, tamen is non foret actus fidei, sed actus conclusiois Theologicae, & alterius speciei: de quo nolim disputatione.

Equidem diximus jam supra n. 470. scientiam, & fidem, tanquam duos actus, stare simul posse in eodem intellectu: at ex hoc non sequitur, quod etiam idem actus, qui individualliter niteretur motivo utroque, scilicet revelatione Divina, & evidentiā naturali, est actus fidei; hoc enim negari potest ex hoc ipso, quod, ut objectio supponit, non possit unus actus fidei esse specie diversus ab altero: hic tamen actus, per intrinsecum essentialiter respectum ad motivum evidens, differet ab aliis actibus fidei. 2. quia non potest actus esse magis indefectibilis, quam sit ejus motivum intrinsecum; consequenter deficiente motivo scientia deficeret omnis actus, qui eo essentialiter niteritur, adeoque etiam talis actus, nixus utroque motivo. Quare talis actus non videtur posse esse actus fidei strictè dictus; quia hic debet esse omnino firmissimus, & consequenter longe magis firmus & minus

defectibilis, quam quodlibet motivum tantum creatum.

674. Dices. Omnis actus fidei niteritur revelatione externa creata, adeoque motivo aliquo defectibili: ergo. Resp. Actus fidei non niteritur illa revelatione, tantum nudum sumptu, seu ut accepta tantum pro externa locutione; sed niteritur illa ut informata auctoritate Divina; neque etiam illa locutio, nudè in se spectata, habet rationem auctoritatis, quæ primariò, & potissimum movet: sed tantum habet rationem dicti, quod non moveret, nisi ut informatum auctoritate. At vero motivum scientie respectu actus, in objectione adduci debet, habere rationem motivi, non moventis, quia est informatum ab alio, sed moventis ex propria sua virtute, & assimilabilitate. Dein locutio ista externa, supposito, quod si informata auctoritate Divina, tam parum potest efficiere à veritate, quam parum ipsa auctoritas; unde est disparitas maxima.

Resp. 2. ad objectionem n. 673. factum om. ma. neg. mi. quidquid sit, si talis actus sit actus fidei, sive non, parum refert: si etiam omittatur, talem actum esse actum fidei, tamen actus fidei semper erit certior sola scientia; nam hic ipse actus erit certior quovis alio actu, qui tantum niteretur motivo scientifico: i.e. tantum efficietur scientia. Hinc talis actus foret certior seipso, non quidem si ipso realiter accepit, sed ramen seipso formaliter accepto: sicut Logici, agendo de universali in actuali prædicacione, dicere solent, actum esse clariorum se ipso formaliter accepto. Realiter autem certior est talis actus, nixus motivo fidei simul, & scientia, quovis alio actu, qui solum niteretur motivo scientifico.

675. Noto sub finem ex Gormaz de virt. Theol. n. 845. certitudinem fidei posse quasi accidentaliter, seu intensivè, esse maiorem in uno, quam in altero actu fidei; quia e. g. is, qui majori gratia pollet, si operetur, quantum potest, elicit actuū intenſiorē, ac proinde accidentaliter firmiores, & certiores, quam elicit aliis minori gratia pollens. Pariter, si quis instrutus sit habitu pia affectionis magis intensivo, & etiam operetur, devotione, confidentia, & promptitudine, quanta potest, elicit actuū fidei accidentaliter perfectiores. Et de hac accidentaliter firmitate, vel certitudine loquitur S. Thomas. 2. 2. q. 5. art. 4. in corp. dicens: *Potest ergo fides in aliqua dici major, uno modo ex parte intellectus, propter certitudinem, & firmitatem: alio modo ex parte voluntatis, propter maiorem promptitudinem, seu devotionem, vel confidentiam: & in eundem sensum loquitur infra ad 3.*

QUESTIO II.

De Supernaturalitate Actus Fidei.

ARTICULUS I.

An Habitum, & Actus fidei: itemque prævia Pia Affectio, & alia, ad actum fidei requisita, sunt necessaria supernaturalia.

676. **C**ommunissime definitur *supernaturale quoad modum*. Per substantiam autem intelligitur hæc essentia: hinc in hoc sensu etiam accidentia possunt esse supernaturalia quoad substantiam. Est autem *supernaturale quoad substantiam* illud, quod in nullis circumstantiis debetur naturæ creatori: & sic se habet gratia sanctificans, & refutatio mortui &c. *Supernaturale quoad modum* est illud, quod quidem in his circumstantiis non debetur naturæ creatori, et si debet possit in aliis: talis est, si res producitur durante frigore hyemali, vel moribus, lenti quidem remedii absolute curabilis, cunctur in momento.

Dividitur 3, in *supernaturale in se*, & *supernaturale presuppositivè*. Primum est, cui propriè competit definitio data: alterum autem tantum est analogie supernaturale, & est illud, quod quidem in se est naturæ, presupponit tamen aliquid supernaturale: scilicet g. conœstio, vel ambulatio hominis, à morte refutatio, est in se prorsus naturalis, ut patet: attamen, quia presupponit miraculorum à mortuis refutacionem, est supernaturalis presuppositivè. Similiter, si triticum, supernaturaliter productum, deinceps, & ex eo crescat aliud novum, hoc secundum erit supernaturalis presuppositivè.

678. Dico 1. *Habitus fidei Divina infusa* est *supernaturalis quoad substantiam*: ita certa omnium Theologorum. Prob. 1. hoc ipso consensu communi Theologorum, qui in materia, quæ dependet à libera voluntate DEI, & cujus notitia debet potissimum haberi ab auctoritate, vel traditione, magnum pondus habet. Prob. 2. efficaciter ex Tridentino *sef. 6. c. 7.* & quidem simul etiam de habitu spei, & charitatis (quod hæc nota: quia agendo de illis supponemus, eos habitus esse supernaturales) ita ibi haber Concilium: *Hanc dispositiōnē, seu preparationē, justificatiō ipsa consequitur, qua non est sola peccatorū remissiō, sed & sanctificatiō, & renovatiō interioris hominis per voluntariam suscepitiōnē grātia, & dōnorū*: ergo suscepitiō grātia, & dōnorū distinguitorū à preparatione, quam sequitur: cum ergo inter dispositiōnes capite precedenti etiam positus fuerit actus fidei, & spei, per dona, quæ suscipiuntur, non intelliguntur actus, sed intelliguntur habitus fidei, spei, & charitatis: adeoque isti in justificatione supernaturali infunduntur, & consequenter sunt supernaturales.

tiam creatam esse impossibilem, ut probatum tract. de DEO à n. 179.

677. Jam vero *supernaturale* dividitur in *supernaturale Theologicum*, & *supernaturale Philosophicum*. Illud, seu *supernaturale Theologicum* est, quod ex intrinsecis suis predicationis ordinatur ad beatitudinem, ut viatione DEI, ut gratia sanctificans, unio hypostatica &c. *Supernaturale Philosophicum* est, quod non ordinatur ex intrinsecis suis predicationis ad beatitudinem, ut replicatio, refutatio mortui &c. Dividitur 2, in *supernaturale quoad substantiam*, & *supernaturale quoad modum*. Per substantiam autem intelligitur hæc essentia: hinc in hoc sensu etiam accidentia possunt esse supernaturalia quoad substantiam. Est autem *supernaturale quoad substantiam* illud, quod in nullis circumstantiis debetur naturæ creatori: & sic se habet gratia sanctificans, & refutatio mortui &c. *Supernaturale quoad modum* est illud, quod quidem in his circumstantiis non debetur naturæ creatori, et si debet possit in aliis: talis est, si res producitur durante frigore hyemali, vel moribus, lenti quidem remedii absolute curabilis, cunctur in momento.

Dividitur 3, in *supernaturale in se*, &

supernaturale presuppositivè. Primum est,

cui propriè competit definitio data: alterum

autem tantum est analogie supernaturale,

& est illud, quod quidem in se est naturæ,

presupponit tamen aliquid supernaturale:

scilicet g. conœstio, vel ambulatio hominis, à

morte refutatio, est in se prorsus naturalis,

ut patet: attamen, quia presupponit

miraculorum à mortuis refutacionem, est

supernaturalis presuppositivè. Similiter, si

triticum, supernaturaliter productum, deinceps,

& ex eo crescat aliud novum, hoc secundum erit supernaturalis presuppositivè.

Dicitur 1. *Habitus fidei Divina infusa*

est *supernaturalis quoad substantiam*.

Ita certa omnium Theologorum. Prob. 1.

hoc ipso consensu communi Theologorum,

qui in materia, quæ dependet à libera vol-

luntate DEI, & cujus notitia debet potissi-

mum haberi ab auctoritate, vel traditione,

magnum pondus habet. Prob. 2. efficaci-

ter ex Tridentino *sef. 6. c. 7.* & quidem sim-

ul etiam de habitu spei, & charitatis

(quod hæc nota: quia agendo de illis sup-

ponemus, eos habitus esse supernaturales)

ita ibi haber Concilium: *Hanc dispositiōnē,*

seu preparationē, justificatiō ipsa con-

sequitur, qua non est sola peccatorū re-

missiō, sed & sanctificatiō, & renovatiō

interioris hominis per voluntariam suscep-

tiōnē grātia, & dōnorū: ergo suscep-

tiō grātia, & dōnorū distinguitorū à prepa-

ratione, quam sequitur: cum ergo inter dis-

positiōes capite precedenti etiam positus

fuerit actus fidei, & spei, per dona, quæ sus-

cipiuntur, non intelliguntur actus, sed intel-

liguntur habitus fidei, spei, & charitatis:

adeoque isti in justificatione supernaturali

infunduntur, & consequenter sunt supernatu-

rales.

An Habitum, Actus fidei, & Pia Affectio &c. sint supernaturalia

193

Prob. conf. Aliqua fides nomine dominorum venit: non actualis, ut modo probatum: ergo habitualis, prob. ma. Concilium eodem capite inferiori explicans illa dona ait: *Unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hec omnia simul infusa accipit homo per JESUM CHRISTUM, cui inservit, fidem, spem, & caritatem: ergo justificans infunditur aliqua fides: ergo habitualis. Ex quo etiam consequitur, spes & charitatem habitualiter, infundi; quia Concilium non alter loquitur de his, ac de fide: loquendo autem de hac, loquitur de habituali: ergo etiam loquendo de illis. Sed & alia dicta Scriptura, Patrum, & Conciliorum, ut expediti facili constabat, probant eodem modo, de his habitualibus, vel eorum actibus, sicut de habitu, & actu fidei: imo plura expresse loquuntur de omnibus.*

679. Confir. ex Concilio Moguntino c. 7. ubi explicans dictum caput Tridentini ait: *Per spiritum S. unā cum fide simul charitatem in corde diffusam, ac fidei accipit, hisq. DEI donis in ipso permanentibus, non jam solum reputatur, aut nominatur, sed verē exigit iustus: sed fides, spes, & caritas permanentes, est habitualis: ergo. Non autem dicas, quod fides ista fit naturalis in fe, & tantum per accidens infusa; nam praeter jam dicta, sub initium hujus tractatus n. 25, huic replicet etiam opponitur Tridentinum, quod eod. capite 7. de eadem fide habituali infra subdit: Hanc fidem ante baptismi sacramentum, ex Apostolorum traditione, catechumeni ab Ecclesia pertinet, cum petunt fidem, vitam aeternam praestantem: atque id, quod praefat (licet non se folo, seu sine spe, & charitate, ut ibidem dicitur) vitam aeternam, seu conductit ad beatitudinem supernaturalis, est Theologicæ supernaturalis, & quidem non tantum quoad modum, sed etiam in corde diffusam, ac fidei per totam) cum S. Thoma I. 2. q. 62. a. 3. ad 2. & aliis pluribus locis, citatis à Suarez I. 2. de gratia c. 5. n. 4. Prob. 2. Ex Scripturis, Conciliis, & Patribus habetur, quod ad actum fidei eliciendum homo indiget necessario peculiari auxilio Divinae gratiae: ergo est intrinsecus supernaturalis. conf. patet: nam, quod intrinsecus naturale est, non potest esse supra vires naturales, nec exigit vires gratiae supernaturalis. ant. prob. sic Matth. 11. v. 27. dicitur: Neque Patrem quis novit, nisi Filium, & cui voluerit Filius revelare. & 2. Corinth. 3. v. 5. Non quod sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis. & 1. Corinth. 12. v. 3. Nemo potest dicere Dominus JESUS, nisi in spiritu S. item Joannis 6. Hoc est opus DEI, ut credatis in eum, quem misserit ille. Idem probat textus, & Concilia allata n. 680. Similia habet Milevitanum c. 4. dicens: Cum sit unumque donum DEI, & siire, quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus.*

680. Confir. 1. Ad actum fidei (& ea-
dem ratio est de actu spei, & charitatis) re-
quiritur habitus per se infusus, & super-
naturalis (qualem dari probavimus n.
678), vel omnipotenti, loco ipsius extrin-
secus applicata, & concursum habitus super-
naturalis supernaturaler suppens: ergo
actus fidei supererat vires naturæ create, adeo-
que est supernaturalis. Confir. 2. Actus fidei est positiva dispositio, conducens ad vi-
tam aeternam, & quidem de congruo faltem
meritoria (nec minus talis dispositio, & meri-
tum, est actus spei: actus charitatis vero
omnino afferit secum jus ad vitam aeternam)
ergo est intrinsecus, & quidem Theologicæ
supernaturalis. conf. patet, & conceditur
etiam ab adversariis. ant. prob. in primis Tri-
dentinum *sef. 6. c. 6.* expresse docet, ho-
mines per fidem actualem disponi ad justifi-
cationem. & Apolotus ait ad Hebr. 10.
v. 38. Justus autem meus ex fide vivit. &
c. 11. v. 6. Sine fide autem impossibile est pla-
cer DEO: ergo.

683. Relpondebis 1. habitum fidei re-
quiri,

B 6
R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

quiri, non ad actum fidei simpliciter eliciendum, sed ad moraliter eliciendum; cùm sine habitu difficultimē elicetur. Sed contra est. Concilia & Patres plāne dicunt, sine gratia simpliciter non posse elicī actum fidei, & non tantum non posse facile, aut non nisi difficulter elicī. 2. Si simpliciter posset elicī naturaliter actus fidei, tunc difficultas circa illum eliciendum posset tolli per habitum acquisitum naturalem, adeoque posset in multis casibus, elicī viribus pure naturalibus actus fidei, etiam facile: quod nemo dixit. 3. Habitū infusi non dant facile posse, sed simpliciter posse, ut communissime omnes docent. Alii respondent, habitum requiri ad infallibilitatem affensū: sed huc planē aliud non est, quām exigentia actus, ut objectum ita se haheat, prout ipse affirmat: ergo infallibilitas realiter est ipse actus.

Respondebis 2, auxilium gratiae supernaturae, vel etiam habitum, non requiri ad substantiam actus, sed ad modum quandam illius superadditum. At contra. Non potest explicari, quid sit ille modus; nam 1. non est intensio; ad quemvis enim actum fidei, etiam non intensum, requiritur habitus, aut gratia; nam Concilium Tridentinum, & alia omnia, loquuntur de omni actu, five in tenlo, sive remissio, modo sit, prout oportet, ad salutem. 2. Quivis actus disponit ad justificationem, & quilibet reddit fidem, sicut quelibet contritus reddit contritum, & iustificatum: ergo ad quemlibet est necessarium auxilium gratiae. 3. Modus ille non est modus proportionis cum fini supernaturali; si enim actus ex sua essentia non habet proportionem, non poterit illam recipere ab eo modo; proportio enim illa est per modum meriti, falso congrui: atque modus non potest redire actum meritorium; cum neque sit formaliter meritorius, nec opus dignificet, ut dignitas personæ: sed nec ullus alias modus convenienter assurgi potest: ergo.

634. Dico 3. Species, concurrentes ad actum fidei, probabiliter non debent esse per se supernaturales. ita Suarez, Lugo, Oviedo, Platelius, Haunioldus, Ripalda, Artaga. Prob. Species naturales possunt, sive per habitum supernaturalem, sive per concursum DEI supernaturalem, elevari ad hoc, ut possint concurrere ad actum supernaturale: ergo non est necesse, ut sint supernaturales, conf. non videtur posse negari; que enim necessitas specierum supernaturalem, si naturales sufficienter influere possint? Ait quidem Granado, quod post species naturales, deferventes ad cognitiones naturales, infundant a DEO species supernaturales: at hoc gratis dicunt, si species naturales sufficient: præterquam, quod illæ species habeant alias difficultates, quas vide apud Lugo de fide disp. 9. sec. 4. n. 59. & seq.

Jam prob. ant. Intellectus, & voluntas, licet sint potentias naturales, possunt elevari ad concurrentem ad actus supernaturales, ut patet; alias actus fidei, spei,

& charitatis, non essent vitiales: nechomo illos produceret, sed tantum recipere, se que haberet mērē passiū, contra Tridentinum *Jeff. 6. can. 4.* ergo etiam possunt elevari species naturales. Et certe non video, quare species illæ, quas aliquis acquirit naturaliter, ex auditione catechistæ, non possint ratione elevationis extrinsecè, infuere in actum fidei. Dixi tamen in conclusione, species non debere esse per se supernaturales; non enim nego, posse esse tales: sed etiam potest contingere, ut, cùm objectum ipsum sit prorsus supernaturale, etiam species sint supernaturales, e. g. si DEUS aliquid Sanctum de supernaturali aliquo mysterio interius illustreret.

635. Dico 4. Licit judicium remotum, & speculativum, de evidenti credibilitate, possit esse naturale, ut diximus *n. 498.* tamen judicium proximum, & practicum, immediate dirigens ad eliciendam piam affectionem, debet esse supernaturale quod substantiam, ita Suarez de fide *disp. 6. sec. 8. n. 12. & seq.* Valentia, Ripalda, Platelius. Prob. 1. Judicium hoc proximum immediate dirigit ad piam affectionem, seu actum supernaturale voluntatis: ergo debet esse supernaturale; quia, ut Ripalda de *ente spirituali. tom. 1. disp. 49. sec. 4. n. 24.* ex Patribus, & Theologis probat, ad omnem actum voluntatis supernaturale prærequisitum illustratio, seu actus intellectus supernaturalis. Prob. 2. Concilium Milevitum *can. 4.* docet, per gratiam revelari nobis intelligentiam mandatorum, dum simul, scire, & diligere: ergo notitia, falso ultima, & practica, de mandato eliciendi, seu imperandi actum fidei, est gratia, seu actus supernaturalis.

Similiter Tridentinum *Jeff. 6. c. 6. ex prel. ait:* *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitat Divina gratia, & adjungi, fidem ex auditu concipientes, libere moverunt in DEUM, credentes &c.* ergo ante liberam voluntatem credendi requiruntur, & auditus fidei, seu exterior propria, & interna excitatio gratiae, quam de in Concilium declarat, stare in illuminatione DEI, à qua *c. 5.* dixerat, *ipsius iustificationis exordium . . . sumendum esse:* quod exordium non potest esse à nobis, sed debet esse à gratia, ut est clara doctrina contra Semipelagianos. Pariter Arauicanum II. *can. 5.* definit, *ipsius credibilitatis affectum esse per gratia domum, id est, per inspirationem Spiritus Sancti. & can. 7.* docet, non posse hominem salutari . . . predicationi consentire . . . absque illuminatione, & in inspiratione Spiritus Sancti. vide Suarez de fide *disp. 6. sec. 8. n. 13.* Addo, quod judicium speculativum etiam debet esse supernaturale, cau, quo judicium practicum illo niteretur, tanquam consequens suo antecedente; nam consequens supernaturale exigit utique etiam antecedens tale; alias firmius niteretur minus firmo.

636. Dico 5. Apprehensiones præviae ad judicium etiam practicum, & supernaturale

rale credibilitatis, probabiliter non debent per se esse supernaturales, ita Lugo de fide *disp. 9. sec. 3.* Platelius, Salas, contra alios etiam magnos auctores. Prob. conclusio potissimum negative: quia non est ratio, vel neccesitas, ob quam ea apprehensiones debent esse supernaturales; si enim estet aliqua necessitas, tunc ideo quia debent currere ad judicium supernaturale; hac nulla est: ergo prob. mi. potest aliquid naturale elevari ad infinitum in aliquid supernaturale, *ex n. 684.* ergo etiam apprehensiones naturales possunt influere in judicium supernaturale.

Confr. Cum sepe ultime apprehensione sit complexa, vel ob aliam rationem præsupponat alias apprehensiones priores, que præviè disponant ad illam ultimam, tunc, si illa juxta adversarios deberet esse supernaturalis, deberet etiam plurime præviae esse supernaturales, quod gratis dicitur. Nec dicas, illas esse tantum causas, vel dispositiones remotas; est enim hanc causa, vel dispositiones remotas ad actum fidei, non sunt dispositiones, vel causa remota, sed proxima ad apprehensionem præviam, juxta adversarios supernaturalem: adeoque deberent etiam esse supernaturales; siquidem, ut ipsi volunt, apprehensio naturalis non possit concurrere ad actum supernaturalem.

637. Nota hic 1. Conclusio nostra procedit in casu, quo apprehensione non sufficiens illufret ad piam affectionem, ut diximus esse communiorē *n. 487.* si enim quis oppositum supponeret, tunc apprehensio illa, proximè dirigens ad piam affectionem, deberet esse supernaturalis, ex omnibus illis rationibus, quibus *n. 685.* probatum est, judicium ultimum practicum debere esse supernaturale. Nota 2. Conclusio procedit de apprehensionibus, præcedentibus immediate judicium credibilitatis, non vero de præcedentibus ipsum actum fidei, de quibus fors major est difficultas.

Lugo cit. *disp. 9. de fide sec. 5. n. 84.* ait, etiam apprehensiones, immediate præcedentes actum fidei, non debent necessariè esse supernaturales. Ego disjunctivè dico: si non est specialis efficax ratio, pro apprehensionibus his secundis, & earum supernaturalitate, etiam ista non erunt necessariè supernaturales: si sit talis ratio, concedo, eas fore supernaturales: & fors aliqua ratio esse posset ista.

Apprehensiones præviae ad finem debent repræsentare testimonium DEI, propter se ipsum dignum altissimo affensū: atque taliter non possunt testimonium DEI repræsentare apprehensiones tantum naturales: ergo ma. videtur clara; quia actus fidei debet ita rendere, seu ita amplecti testimonium DEI. mi. etiam videtur difficulter posse negari; quia testimonium ut dignum alkissimo, & supernaturali affensū fidei, non videtur posse repræsentari per apprehensiones tantum naturales.

Nec dicas, testimonium DEI, ut dignum alkissimo affensū, posse repræsentari à judicio credibilitatis; nam non videtur posse testi-

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

638. O B. 1. contra 2. conclusionem. S. Augustinus in expost. quarundam proposit. epist. ad Roman. proposit. 61. ait: *Nostrum enim est credere, & velle: illius autem DEI dare creditibus, & voluntibus, facultatem bene operandi:* ergo actus volendi credere, itemque ipse actus fidei est nosfer, seu naturalis nobis. Confr. 1. ex S. Thoma 2. 2. q. 171. a. 2. ad 3. dicente. *Alio modo est aliud supra naturam, quantum ad modum actus, non autem quantum ad substantiam ipsius, sicut diligere DEUM, & cognoscere eum in speculo creaturarum:* ergo actus fidei est quidem quod modum, non autem quod substantiam supernaturalis. Confr. 2. S. Doctor ibidem ait, non dari donum